

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

תוכן

- א. אי זהו ערבה ואיזהו צפצפה ערבה קנה שלה אדום, ועלה שלה משוך ופיה חלק צפצפה קנה שלה לבן ועלה שלה עגול ופיה דומה למגל1
- ב. דומה למגל כשר דומה למסר פסול ... בחילפא גילא2
- ג. שלשה הדסים ושתי ערבות לולב אחד ואתרוג אחד ... אפילו שלשתן קטומים ... יכול יהא אתרוג עמהן באגודה אחת3
- ד. ומנין שמעכבין זה את זה תלמוד לומר ולקחתם שתהא לקיחה תמה5
- ה. אתרוג הגזול6
- ו. והיבש פסול6
- ז. של אשרה ושל עיר הנדחת פסול7
- ח. של ערלה פסול של תרומה ... פסול ... עלתה חזוית על רובו נמלה פטמתו נקלף8
- ט. נסדק8
- י. ניקב וחסר כל שהוא פסול9
- יא. אתרוג הכושי פסול והירוק כברתי ... פוסל9
- יב. שיעור אתרוג הקטן ... כביצה ... ובגדול ... אפילו אחד בשתי ידיו10

דף לד.

א. אי זהו ערבה ואיזהו צפצפה ערבה קנה שלה אדום, ועלה שלה משוך ופיה חלק צפצפה קנה שלה לבן ועלה שלה עגול ופיה דומה למגל

סימני¹ הערבה הם שלשה: א. קנה אדום ב. עלה ארוך וצר ג. סביב העלה חלק ללא פגימות, וצריך את כל כל ג' הסימנים צריך ואם חסר אחד מהם פסול, אך אין מצוי זה בלא זה.

¹ שו"ע תרמז א

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

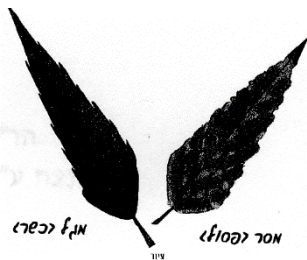
ערבה שהקנה שלה ירוק כשרה שכל שאינו לבן ממש נקרא אדום מאחר ואם יהיה בשמש, יהפך לאדום, אך אם יש לפניו שני ערבות אחת עם קנה אדום, ואחת עם קנה ירוק, על אף ששניהם כשרים לברכה, יש להעדיף את הקנה האדום, מצד "זה אלי ואנוהו"².

סימני הצפצפה שהיא פסולה הם שלושה: א. קנה שלה אינו אדום ב. עלה שלה עגול ג. סביב העלה ישנן פגימות כמסור.³

וכן "שיטה מבחילה" או "שיטה בחלחלה" פסולה. ויש להזהר בכך מאד מחמת דמיונה הרב לערבה.

ב. דומה למגל כשר דומה למסר פסול ... בחילפא גילא

כבר התבאר לעיל דף לג: שגם ערבה שסביב העלה שלה ישנם פגימות קטנות, כשרה ואין צריך להדר אחר ערבה שאין לה פגימות כלל, מאחר וגם אם ישנם פגימות קטנות מין ערבה היא.⁴

ואם מקצת העלים של הערבה נאכלו על ידי צפרים כשרה⁵, מאחר ורוב כל עלה ועלה נשאר.

וכן ערבה שיש בראשה כמין פרח כשרה.

וכן עלי ערבה שיש בהם נגיעות כשרה, מאחר ומין ערבה הם, אלא שאם יש בהם הרבה נגיעות, יש בהם חיסרון של "זה אלי ואנוהו".

² ארבעת המינים למהדרין עמ' רלא

³ שו"ע שם

⁴ שם עמ' רלב ועיין

בטור מביא גם שיטת רש"י שמגל היינו כעין מגל קציר שפגימותיה כולם נטות לצד אחד עקומות לצד הבית יד שלה, ושיטת רש"י מצינו בעוד ראשונים ומובאת ג"כ בחיי אדם (סי' ק"נ סעי' מ') להלכה, ולכן הרוצה לצאת גם דעת רש"י וטור יהדר שגם ערבה בעלת פגימות דקות יהיו הפגימות עקומות לצד אחד כמגל ואז כשרה לכל הדיעות.

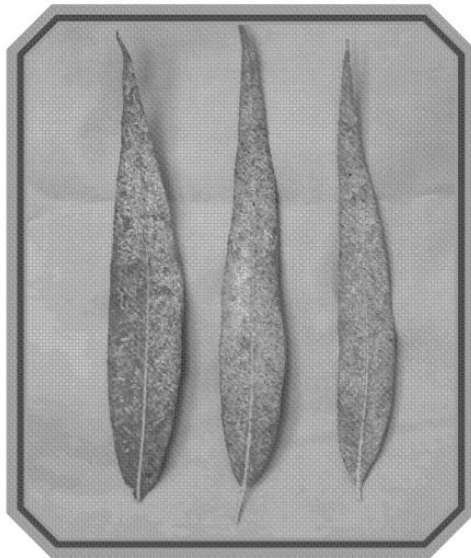
⁵ ב"ב ב"ב בהלכות לולב מקשה מדוע פסול נקטם בהדרגה וערבה הוא בענף ולא בעלים, ואילו פסול נקטם בלולב הוא בעלה האמצעי, ומיישב שהדרגה וערבה הואיל ודרך העלים להקטם בשעת הנדילה, על כן אין בהם חסרון של הדר, מאחר ואין הוא משונה, נמצא שלפי הכל בו עלים שנאכלו על ידי ציפורים וכדומה, אינם פוסלים, וכמובן שאם הרוב נאכל, רובו ככולו, והרי העלה שנאכל הוא כמאן דליתא.

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

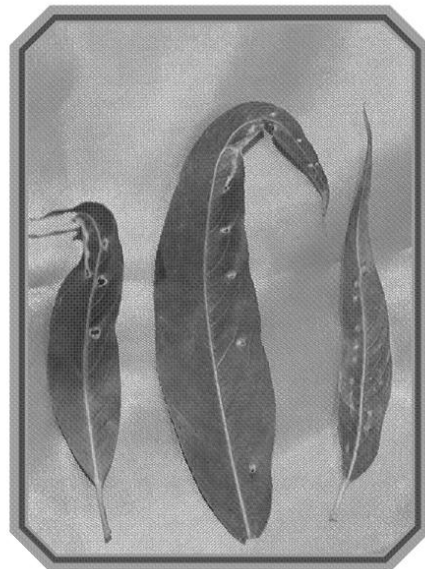
<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

עלי ערבה שיש בהם גניעות

דף לד:

**ג. שלשה הדסים ושתי ערבות לולב אחד ואתרוג אחד ...
אפילו שלשתן קטומים ... יכול יהא אתרוג עמהן באגודה
אחת**

מצות ארבעה מינים⁶, הוא שיטול כל אחד ואחד מישראל, אתרוג אחד בידו אחת, ובידו השנית יטול לולב אחד, ושני בדי ערבה, ושלושה בדי הדס אפילו שלשתם קטומים⁷, ואם נטל בד אחד של ערבה צריך לחזור וליטול ולברך⁸.

⁶ שו"ע ונו"כ תרנא א

⁷ מ"ב שם ד

⁸ מ"ב שם ג

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

ובשעת הדחק שאי אפשר למצוא שלשה בדי הדס⁹, יוצא ידי חובתו בברך אחד ויכול לברך, אפילו נקטם ראשו יוצא. אך לא יברך.¹⁰

ואם נטל שלשה מינים אלו עם האתרוג בידו האחת, לא יצא ידי חובתו, שהרי אחרי שנאמר (ויקרא כג פסוק ז) פרי עץ הדר נאמר פפת תמרים בלא וא"ו החיבור, כלומר שלא נאמר וכפת כמו שנאמר וענף וגו' וערבי וגו'. מכאן אתה למד שהאתרוג צריך להיות בפני עצמו ולא יהיה באגודה אחת עם הלולב עם מיניו, כמו ההדס וערבה שנכתב בהן וא"ו המוסיף על ענין ראשון, ולכך מותר ואדרבה מצוה מן המובחר הוא לאגדן עם הלולב באגודה אחת משום נוי שנאמר זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות.

ויש חולקין על זה ואומרים שלא מיעט הכתוב אלא שלא יהא האתרוג נאגד עם הלולב ומיניו באגודה אחת, ממש אבל כל שאינו אגודו ממש באגודה אחת אף על פי שנוטל בידו אחת, אין בכך כלום ויוצא ידי חובתו מן התורה.

ויש להחמיר בשל תורה, ואם בירך ונטל שניהם בידו אחת, יחזור ויטלם בשתי ידיו בלא ברכה, דספק ברכות להקל, ושמא יצא בברכה הראשונה.

ויש להקדים וליטול הלולב ביד ואח"כ להניח אצלו ההדס ואח"כ הערבה כסדר הכתוב בתורה.

יש נוהגין להגביה ההדס בתוך האגוד למעלה מן הערבה מעט מטעם הידוע להם, על פי קבלה¹¹.

יש נוהגין לאגוד ההדס מימינו של הלולב והערבה בשמאלו והלולב באמצע ואפילו איטר יאגוד בימין של כולם כנוכר¹².

⁹ לכאורה היינו כשאין משיג אצל אחרים אבל אם משיג אצל אחרים יקח משל אחרים ובבכורי יעקב מצדד קצת להקל בזה, ונ"ל דאין להקל בזה כ"א בשאר ימים ולא ביום ראשון. מ"ב שם ה

¹⁰ מ"ב שם ו אף דפרי מגדים כתב דמשמע ממנו אברהם דאף בזה יוכל לברך, למעשה לא נראה להורות כן, דרוב הפוסקים אין סוברין כרמב"ן, ובוה שוין הישועת יעקב עם הדבר שמואל שלא לברך, והפרי מגדים יחיד לגביהו. ומה שכתב דמשמע ממנו אברהם, לא ידעתי מקומו, דכי משום דכתב דכדאי הוא לסמוך עליו בשעת הדחק, ראייה דיוכל לברך, ואפשר בשאר ימים דנקטם כשר לרב פוסקים, אפשר דיוכל גם כן לברך, וצריך עיון. שער הציון שם ס"ק ה

¹¹ רמ"א שם ומ"ב שם יב כי הערבה מרמזת על אלו שאין בהם טעם ולא ריח, ויכפרו אלו שיש בהם טעם וכו' על אלו, לכן אין להגדיל את אלו שאין בהם על אלו שיש בהם, וכל המגביה את הערבה מעל ההדס מסתכן בנפשו. כמש"כ בספר הפרדס לרש"י ז"ל הל' לולב סי' קצ"א בשם הר"ש ב"ר שמשון ז"ל הו"ד בדע"ת. ובביאור הגר"א מביא המד"ר הדס דומה לעינים וערבה לפה ועינים גבוהים מהפה

¹² מ"ב שם

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

ויש נוהגין לאגוד שלשה הדסים אחד מימין הלולב דהיינו מימין האדם ואחד משמאלו ואחד באמצע נוטה לצד ימין ושתי הערבות אחד בימינו ואחד בשמאלו. ואין לנהוג כן אלא למי שמוחק בחסידות ובעינעא, ולא בפרהסיא¹³.

וטוב¹⁴ להשפיל ההדס וערבה תוך אגד הלולב, כלומר שיאגוד אותם בתחתית הלולב, בענין שכשיטול הלולב בידו לשם מצוה, יהיו בידיו ג"כ ההדס וערבה. וכן יש לנהוג לכתחילה. אולם גם אם לא השפיל. ונטל הלולב לבדו בידו וההדס וערבה אגודין בו למעלה, הרי זה מותר אף על פי שאינו נוטל ההדס והערבה בידו, אין בכך כלום דלקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה¹⁵.

נוהגין לעשות בלולב שלש אגודות (טבעות לולב וכדומה) כנגד שלשה אבות דהיינו שמלבד האגד שאגוד שלשה מינים אלו ביחד עושין בלולב עצמו עוד שתי אגודות, לאגוד העליון בשדרה¹⁶. וי"א¹⁷ שיעשה ג' קשרים בלולב עצמו לבד הקשר הד' שאגוד הג' מינים יחד.

ואם לא נאגד אלא אגד אחת כשר.

ועריך לזוהר מאד שיהא שדרו של לולב יוצא למעלה מאגד העליון טפח כדי נענוע. ועריך לעשות בענין שיכול לכסס היטב בהעליון. ולכן צריך להיות טפח למעלה פתוח ולא מקושר.

ד. ומנין שמעכבין זה את זה תלמוד לומר ולקחתם שתהא

לקיחה תמה

ד' מינים הללו¹⁸ מעכבין זה את זה ואם חסר לו אחד מהם לא יברך על השאר, אפילו אם יודע בבירור שלבסוף יבואו לידו כולן כיון שאין מצוים לפניו בשעת ברכה, אבל נוטלן לזכר בעלמא, אולם אם היו ארבעתן מצויים אצלו וכולם לפניו¹⁹, ונטלם אחד אחד, יצא. ויטול הלולב תחלה ויברך על הלולב, "על נטילת לולב ודעתו גם על האחרים.

אם סח ביניהם, צריך לברך על כל אחד בפני עצמו. על הדס על נטילת ע"ן עבות, ועל ערבה על נטילת ערבה, וכן על אתרוג. ומ"מ טוב שאח"כ ג"כ יחזור ויקחם כולם ביחד.

¹³ שעה"צ שם יא

¹⁴ שו"ע הרב שם י

¹⁵ מ"ב יג

¹⁶ מ"ז ושו"ע הרב שם

¹⁷ א"ר

¹⁸ שו"ע ונו"כ תרנא יב

¹⁹ ואף המחבר אפשר שמורה שצריך שיהיו לפניו, עיין שעה"צ שם סז

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

אם בירך על הלולב ואחר הברכה ראה שלא היה בו הדם או ערבה או שהיו פסולים או מהופכים, אם היה לו ההדס או הערבה בביתו,, באופן שא"צ להפסיק בינתיים כדי ליקח אותם, יקה ארבעתן ביחד ויברך על אותו מין שהיה נחסר, על ערבה יברך על נטילת ערבה על הדם על נטילת עץ עבות.

ואם היה זה ביום ראשון עריך לברך עוד פעם שני שהחיינו בשביל הנחסר, אבל על הלולב יצא כיון שהיה אצלו בביתו ארבעתם, אבל אם לא היה לו בביתו ערבה אחרת או הדס אחר בשעה שברך, ואח"כ הביאו לו עריך לברך על ארבעתם יחד פעם שני "על נטילת לולב" כיון שלא היו מעונין אז אצלו בבית, לא יצא גם על הלולב²⁰.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות לולב סימן תרנא סעיף טו

לא יטול יותר מלולב אחד ואתרוג אחד²¹, אבל בערבה והדס מוסיף בה כל מה שירצה, ויש מי שפוסל להניח הדס שוטה כלומר שאין עליו משושלשים בלולב, נוסף על השלשה בדין עבות, ויש מתירין. והמדקדקים אינם מוסיפים על שתי ערבות ושלשה הדסים עבות.

ה. אתרוג הגזול

כבר התבאר לעיל דף כט: שכל ארבעת המינים שהיה אחד מהן שאול בידו²², או גזול, או גנוב, הרי זה פסול ביום הראשון של חג מן התורה. שנאמר ולקחתם לכם ביום הראשון וגו' ודרשו חכמים "לכם" משלכם, להוציא את השאול ואת הגזול וגנוב שאינו שלו, שהרי חייב להחזירו לבעליו ואינו יכול לפטור את עצמו בדמים, ונתבארו פרטי דיניו וכן דינו מיום שני ואילך בארץ ישראל ובחוץ לארץ. בדף ל.

ו. והיבש פסול

אתרוג הכמוש כשר אבל היבש פסול שאין זה הדור²³.

²⁰ מ"ב שם נו

²¹ דכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ וגו' משמע אחד ולא שנים וה"ה ללולב דכתיב כפות תמרים חסר וי"ו דהיינו אחד וי"א דעובר בזה גם על כל תוסיף. מ"ב שם נט

²² שו"ע ונו"כ תרמט א

²³ שו"ע ונו"כ תרמח א

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

ושיעור היבשות לכשתכלה הליחה ואינו מוציא שום ליחה²⁴. שכל זמן שהוא לח מוציא ליחה או מדוחק הסכין או מסחיטת הפרי, אבל לאחר שיבש לא יוציא שום ליחה.

אלא שהבדיקה שלו קשה לפי שאי אפשר לסוחטו, או לחותכו שלא יפסל, אך יכול לבדקו ע"י שיעביר בו מחט עם חוט, ואם יש בו ליחה יתראה בחוט, רק שיזהר שלא יגיע המחט עד חדרי הזרע, וגם שלא יגיע לעבר שכנגדו אפילו הוא שלא כנגד חדרי הזרע, שלא יעשה נקב מפולש, המבואר להלן שפוסל

ומכל מקום אין חייב כלל לבדקו, אלא אם כן רואין אותו שהוא כמוש שחייב לבדקו²⁵. ואתרוג שבירך עליו בשנה זו, אין לבדקו כלל בשנה האחרת שבודאי ימצא יבש, אך אם שימר אותו בקירור או בואקום וכדומה יכול לבדקו ואם ימצא לח יהיה כשר²⁶.

ו"א²⁷ שיבש פסול רק אם בעומקו רובו התייבש אבל אם לא התייבש רובו, אפילו אם שטחו החיצוני של האתרוג התייבש כלו כשר, ו"א שגם במיעוטו פסול, שבעובי התייבש מיעוטו, אבל בשטח הוא כולו, ו"א²⁸ שאם התייבש בחוטם, הרי הוא פסול בכל שהוא, ובשאר מקומות באתרוג פסול בשני מקומות, ודעה זו מחמירה יותר משני הדעות הקודמות וסוברת שאם התייבש בחוטם בכל שהוא פסול, אפי' אם זה רק מיעוט של שטח האתרוג²⁹.

ז. של אשרה ושל עיר הנדחת פסול

²⁴ כי הליחה לפרי כמו הדם לבשר החי ונאמר לא המתים יהללו בו

²⁵ מ"ב שם ב

²⁶ מציאתי בספר בכורי יעקב שמביא בשם ספר תמים דעים

[כל דבר שאין בו השגחה להעמידו בלחותו אינו מתקיים בלחותו אחר י"ב חודש, אבל בודאי אם ישגיח האדם עליהם לקיים אותן בלחותם, כגון שזומנים אותם בדברים לחים, נוכל להעמיד אותם כמה זמנים, ועל זה לא נתנו חכמים זמן, אלא הכל לפי מה שהוא, עד כאן לשוננו, הרי בפירוש דומן לחוד אינו פוסל אם אין לו שיעור יבשות של מחט, רק שמסתמא אם לא ישגיח להעמיד לחותו לא ימצא לחות על ידי בדיקה, ובעיני ראיתי אתרוג שכבר עבר עליו יותר משנה תמימה מעת שנתלש מן האילן, שנשמר משליטת אויר על ידי הסגר בכלי של מתכות והיה מונח במקום קר ולח קצת ועל ידי זה נשאר לו נויו ולחותו, ובדקתי ומצאתי בו לחות הרבה, וכהאי גוונא נראה לי להתיר של אשתקד על ידי בדיקת חוט אם לא נתכוין ונפסק הדרו, עד כאן לשון הבכורי יעקב". שער הציון שם ס"ק ח

²⁷ בשעה"צ שם ג הביא שתי הדעות.

²⁸ בשו"ע שם יב

²⁹ מ"ב שם ס"ק מח

הלכות הדף היומי

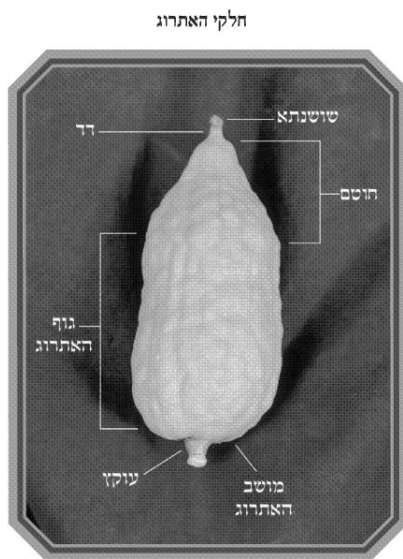
מסכת סוכה

כבר התבאר לעיל דף כט: שכל ארבעת המינים³⁰ שהיה אחד מהן של אשירה³¹, אם היא של ישראל דהיינו שקנה אותה ישראל מיד עובדיה הרי זה פסול, אפילו בשאר הימים, לפי שכל המינים צריך שיהיו כשיעורן המפורש בהן, ואשירה שהיא של ישראל כיון שאין ביטול הנכרים מועיל לה להתירה בהנאה, הרי היא עומדת לשריפה וכל העומד לישרף הרי הוא כשרוף, ונמצא שאין בו כשיעור המפורש בו. ויתר פרטי דין זה נתבאר שם.

ח. של ערלה פסול של תרומה ... פסול ... עלתה חזוית על רובו נטלה פטמתו נקלף

יבואר להלן דף לה בעזחי"ת

ט. נסדק

אתרוג שנסדק³² כולו על פני כל ארכו, אפילו לא נסדק אלא מצד אחד³³ מראשו לסופו, מהעוקץ ועד הפיטם, ועומק הסדק מגיע על פני כל ארכו עד רוב עובי של קליפה העבה כלומר שהקליפה נבקעה. הרי זה פסול אף על פי שלא חסר כלום מגוף האתרוג.

אבל אם נשתייר באתרוג משחו למעלה ומשחו למטה שלא נסדק בעומק עד רוב עובי הקליפה העבה, אפילו נסדק משני צדדיו על פני כל ארכו ונשתייר מכל צד משחו למעלה ומשחו למטה שלא נסדק כשר. ויש מחמירים³⁴ בנסדק רובו. ויש מחמירים אם נסדק כל שהוא בחוטמו.

³⁰ שו"ע ונו"כ תרמט ג

³¹ ושלוישה סוגי אשירה יש א. אילן שניטע מתחילה לשם עבודה זרה. ודינו, שאם נטעו עכו"ם – נאסר מיד, אף על פי שלא עבדו, ואם נטעו ישראל – אינו נאסר עד שיעבדנו. ב. אילן נטוע שעבדוהו לשם עבודה זרה. ודינו, שהתוספת שניתוספה באילן אחר שכבר נעבד – אסורה. ג. אילן שהועמדה תחתיו עבודה זרה. ודינו, שהוא אסור בתורת משמשי עבודה זרה.

³² שו"ע ונו"כ תרמח ה

³³ מ"ב שם יח

³⁴ רמ"א שם ועיי"ש במ"ב כ ובשעה"צ כג כד

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

וכן אם נסדק על פני היקף רחבו, אפילו נסדק משני צדדיו זה כנגד זה ונשתתיר משהו שלם למעלה בין שני הסדקים שמשני הצדדים, ומשהו שלם למטה בין שני הסדקים שמשני הצדדים, הרי זה כשר אף על פי שעומק הסדקים מגיע עד רוב עובי של קליפה העבה.

אתרוג שיש בו חריץ טבעי אין הוא פוסל את האתרוג, דלא מצאינו פסול של חריץ טבעי אך אם הוא בולט וניכר הרבה יש בו חיסרון של "זה אלי ואנוהו".

י. ניקב וחסר כל שהוא פסול

יבואר להלן דף לו בעה"ת

יא. אתרוג הכושי פסול והירוק ככרתי ... פוסל

אתרוג שמראיהו שחור אפילו מעט הרי זה פסול³⁵, ודינו כחזוית ושינוי מראה שיבואר בעזה"ת להלן דף לה

במה דברים אמורים באתרוג הגדל בארצות שהאתרוגים הגדלין שם הן ירוקים או צהובים. אבל במקומות שהאתרוגים הגדלין שם הן שחורין מעט כשרים, שזהו דרך בריאתן וגידולן באותו מקום³⁶, ואין זה שינוי כלל. אבל אתרוג השחור ביותר כשחרות בני אדם הכושים אפילו הגדל בארץ כוש פסול לפי שאין זה הדור כלל.

אתרוגים³⁷ הבאים לפנינו כשהן עדיין ירוקין כעשבי השדה יש לחוש שמא עדיין לא נגמר פריס ופסולים, ומ"מ אם הם גדולים הרבה בענין שידוע וברור לנו שנגמר פריס, וסופן להצהיב בתלוש³⁸ מותר ליקח אותן ולצאת בהן ידי חובה, אפילו כשהן ירוקין. וכן אם אינו ירוק כל כך כשרים³⁹.

ומכל מקום כבר נהגו שלא לסמוך על בקיאות זו ואין לוקחין אלא אם כן התחילו להצהיב קצת⁴⁰.

³⁵ שו"ע ונו"כ שם מז

³⁶ אבל בשאר מקומות אפילו בשחור מעט פסול ומשמע אפילו הם סמוכין להן. מ"ב שם נו

³⁷ שו"ע ונו"כ שם כא

³⁸ אפילו אם הוא על ידי שמניחם בתפוחים או בגז אתילן ועיין מועדים וזמנים ח"ו סי' ס"א

³⁹ מ"ב שם סד סה

⁴⁰ שם ובב"ח אסר אף בזה אם יש בו מראה ירוק אך המנהג לא לחוש לב"ח ובשד"ח מע' ל' כלל קמ"א אות ס"ד שמעיד שכן המנהג בירושלים לא לחוש ומנהגם תורה. אך עיין בפמ"ג א"א סוס"י תרמ"ח שמסיים "ואם יש אחר, טוב", ובבכור"י סקמ"ט "בעל נפש יחוש לעצמו כדעת הב"ח שלא ליקח אתרוג שעדיין יש בו ירוקת ככרתי אף שידוע שישתנה לבסוף וגם התחיל להוריק, ואם עדיין ירוק לגמרי פסול לכו"ע", ובחיים וברכה אות קי"ב ובמועז"י שם שכן נהגו להקפיד גאוני בריסק וצ"ל אך בחזו"א סי' קמ"ח סק"ג לא חשש. ומה שמביאים מסידור הגר"י עמדין שכתב שעפ"י תיקוני זוה"ק תיקון כ' מצוה בירוק ככרתי, כבר כתב בספרו מור וקציעה שאין לסמוך ע"ז, וגם כי נמצא בביאור הגר"א על תקו"ז שכוונת זוה"ק ירוקה כזהב.

הלכות הדף היומי

מסכת סוכה

יב. שיעור אתרוג הקטן ... כביצה ... ובגדול ... אפילו אחד בשתי ידין

אין שיעור לגדל האתרוג למעלה⁴¹ שאפילו הוא גדול כל כך עד שניטל על הכתף הרי זה כשר⁴².

אבל למטה יש לו שיעור שאם הוא פחות מכביצה פסול, לפי שרוב האתרוגים אין גידולן פחות מכביצה וזה שאין בו כביצה הרי עדיין לא נגמר פריו, והתורה אמרה פרי עץ שיהא פרי גמור.

ואפילו⁴³ אם אתרוג זה לא היה גדל יותר אף אם לא היו קוצצים אותו מן האילן מכל מקום כיון שבגמר גידולו אין בו כביצה אין זה פרי חשוב,

אבל אם יש בו כביצה הרי הוא כשר אף על פי שהוא בוסר, ובלבד שלא יהא ירוק ככרתי כנזכר אלא שמראיהו מתחיל להצהיב, ואף שלא נגמר גידולו שיהיה גדול יותר אם לא היו קוצצים אותו, מ"מ כיון שיש הרבה אתרוגים שאינם גדילין יותר ממנו הרי זה פרי חשוב ונקרא גמר פרי.

ושיעור כביצה, לדעת החזו"א הוא 99.5 סמ"ק ולדעת הגר"ח נאה זצ"ל הוא 57.6 סמ"ק,

אתרוג שהיה בו שיעור כביצה ובמשך החג הצטמק ועמד על פחות מכביצה פסול, ואם אין לו אתרוג אחר יטלנו בלא ברכה⁴⁴.

אין ליטול אתרוג שיש בו שיעור כביצה בעצמו, ולכתחילה כדאי ליטול אתרוג שיש בו שיעור של 115 סמ"ק שהוא שיעור ברווח למניעת חשש שיגיע במשך החג לפחות מהשיעור ויטול אתרוג פסול.

אתרוג שהיה בו שיעור כביצה ובמשך החג הצטמק ועמד על פחות מכביצה אם נמצא במקום שאינו יכול להשיג אתרוג אחר לדעת השו"ע יטלנו בברכה, ולדעת הרמ"א יטלנו בלא ברכה.

⁴¹ שו"ע ונו"כ שם כב

⁴² כיון שהארבעה מינים כשיש לו כולם אין מעכבין זה את זה יכול ליטול הלולב ואח"כ האתרוג מ"ב שם סח

⁴³ מ"ב שם סו

⁴⁴ בה"ל סימן תרמ"ח סעי כ"ב בר' ה פסול, אולם יעוי' בחזו"א בסיומן קמ"ח סק"ב שמכשיר אתרוג שירד משיעור כביצה, דס"ל דפסול פחות מכביצה הוא משום שלא נגמר הפרי, וע"כ כשנגמר, שם פרי עליו, ולכן כשנפחת משיעורו כשר, ומסתבר שבשאר הימים שמצותו רק מדרבנן, אפשר להקל כשיעורו של הגר"ח נאה זצ"ל, ורק אם ירד לפחות משיעור כביצה לפי דעת הגר"ח נאה פסול